

Miljö- och byggnadsnämnden

Remiss över betänkande En ny kontrollorganisation i livsmedelskedjan – för ökad effektivitet, likvärdighet och konkurrenskraft (SOU 2025:64).**Förslag till beslut**

Miljö- och byggnadsnämnden Timrå Kommun beslutar att avstyrka förslaget på en centraliserad kontrollorganisation för livsmedelskontrollen och lämnar följande synpunkter på utredningen.

Ärendet

Miljö- och byggnadsnämnden har fått möjlighet att lämna synpunkter över Landsbygds- och infrastrukturdepartementet remiss daterad den 5 juni 2025. Gällande en ny kontrollorganisation i livsmedelskedjan – för ökad effektivitet, likvärdighet och konkurrenskraft (SOU 2025:64). Betänkandet har utarbetats av en statlig utredning inom Regeringskansliet och innehåller förslag till en genomgripande reform av kontrollorganisationen inom livsmedelsområdet.

Den offentliga kontrollen i Sverige avseende livsmedel, foder, animaliska biprodukter (ABP) och djurskydd vid slakt utövas i dag av 270 kontrollmyndigheter på lokal, regional och nationell nivå.

I syfte att uppnå en mer enhetlig och likvärdig offentlig kontroll föreslår utredningen att ansvaret för den offentliga kontrollen i livsmedelskedjan när det gäller kontrollområdet livsmedel ska centraliseras till Livsmedelsverket och kontrollområdena foder och ABP ska centraliseras till Jordbruksverket. En bestämmelse föreslås som innebär att Livsmedelsverket ska finnas representerad i varje län. I övrigt säger utredarna att myndigheten behöver ha en närvaro som möjliggör en rimlig närhet till verksamheterna för att myndigheten fysiskt ska kunna besöka dessa vid brådskande händelser som exempelvis matförgiftningar. Planeringen för hur det ska gå till menar man är upp till Livsmedelsverket. Den nya organisationen föreslås börja gälla 1 januari 2028.

Företagsperspektivet genomsyrar utredningen. Företagen ska få bra rådgivning, få likvärdiga bedömningar oavsett kommun och att avgifterna inte ska variera så mycket mellan kommunerna som de gör nu framförs som argument för en centraliserad organisation.

Synpunkter

Vi avstyrker förslaget på en centraliserad kontrollorganisation för livsmedelskontrollen. Dagens system med kommunen som kontrollmyndighet innebär:

- Lokalkännedom och lokal närvaro.
- Heltäckande service för våra företagare. Vid snabba samordningsmöten och rådgivning inför start och under drift även när det gäller andra områden som kommunen hanterar. T.ex. bygglov, serveringstillstånd, tobakstillstånd, planläggning, avfallshantering och miljöfrågor som avlopp.
- Snabbare och mer flexibel beslutsfattning.
- Etablerade kontaktytor mellan olika funktioner i kommunen när det gäller beredskap och i händelse av kris.

Det är riktigt att dagens kontrollsystem innebär en utmaning där små kommuner med få verksamheter har en bemanning som inte är robust. Det kan och har redan på många håll i landet inneburit bildande

av kommunalförbund eller samverkansavtal. Problemen för t.ex. små kommuner i Norrlands inland med att ha rätt kompetens i myndigheten kanske på papperet ser bättre ut med ett regionalt kontor med flera anställda.

Nämnden ser en uppenbar risk att effektiviteten minskar och miljöpåverkan ökar med stora avstånd och längre resor till de verksamheter som ska kontrolleras. Det blir ofrånkomligen en stor del av arbetstiden för en inspektör som kommer att tillbringas på vägarna i stället för att utföra kontroller. Det kommer att innebära en kostnadsökning för företagen, ett faktum som utredningen helt skjuter på en framtida organisation att hantera. Sammantaget försämrar möjligheterna till oanmälda kontroller och minskar närheten till företagen. Detta är inte i linje med EU lagstiftningens intentioner.

Risken är också att resurser prioriteras till flest företag finns, vilket innebär att glesbygdsföretag tilldelas mindre tid och resurser.

Kommunerna har olika timavgifter vilket framförs som ett problem för företagen. Det är tveksamt om det blir bättre för företagen med utredningens förslag då Livsmedelsverkets timavgift redan idag är högre än de allra flesta kommuners. Med längre resor och fler kontor finns en tydlig risk att kostnaderna ökar ytterligare. Utredningens redovisning av hur företagens kostnader kommer att påverkas är i dagsläget bristfällig.

Livsmedelsverket har i dag ansvar för ett begränsat antal anläggningar och betydligt färre inspektörer än kommunerna. Att ta över kontrollen för tiotusentals verksamheter och samtidigt tredubbla personalstyrkan är en omfattande reform. Det finns en påtaglig risk att kommunerna tappar erfaren personal och kompetens om anställda som idag delvis arbetar med kommunal livsmedelskontroll börjar arbeta i den nya organisationen. Det finns också en risk att erfarenhet och kompetens förloras om medarbetare inom livsmedelskontroll inte vill arbeta i den nya organisationen, särskilt om arbetsorten flyttas.

Förslaget innebär att företagare i kommunen inte får samma möjlighet till en rådgivning som är lätt att nå och som kan samordnas med andra funktioner i den kommunala organisationen. I samråd med Timrå kommuns tillväxtavdelning konstaterar vi att förslaget i praktiken riskerar att ge fler kontaktytor för företagen, inte färre, då kommunal tillsyn inom andra områden som bygg, miljö, receptfria läkemedel, alkohol och tobak kvarstår. Små företag i glesbygd riskerar dessutom att drabbas oproportionerligt hårt genom längre avstånd, minskad närvaro och högre avgifter. Erfarenheter från tidigare förstatliganden (djurskydd och primärproduktion) visar också på färre kontroller och ökade kostnader, vilket bör beaktas då ingen uppföljning har återrapporterats.

När det kommer till den service som företagare i Timrå kommun bedömer att de får, rankas den övergripande servicen till företagen på plats 5 i Sverige och betyget gällande myndighetsutövning inom livsmedelskontroll till plats 3 i Sverige 2024, enligt SKR:s insiktsmätning gällande kriterierna: bemötande, tillgänglighet, kompetens, information och effektivitet.

Att Timrå kommuns företagare skulle få bättre service och rådgivning genom detta förslag bedömer vi är orimligt.

Gällande bedömningar är det tveksamt om det blir bättre av en centraliserad organisation. En bedömning beror på många andra saker än just organisationen, den beror på kunskap, erfarenheten hos den som utför kontrollen, tidigare yrkeserfarenheter med mera. Vid en tidigare utförd jämförelse (som redovisades på en nationell konferens), var det större skillnader när det gällde hur många avvikelser som rapporterades in via olika avdelningar inom livsmedelsverket än det var mellan mellanstora kommuner.

Livsmedelsverket arbetar idag hårt med att vägleda kommunerna via t.ex. kontrollwiki, frågor och svar på livsteck.net och har tidigare även deltagit på länsträffar för att både ge och få input för att utveckla kontrollen. Med ännu tydligare rådgivning till kontrollmyndigheterna borde en något så när likvärdig bedömning kunna åstadkommas.

Livsmedelsverket skulle också kunna få i uppdrag att sköta revisionerna av kommunernas livsmedelskontroll inte bara tillfälligt som utredningen föreslår. Den skulle då bli återkommande, effektiv och därmed bidra till en mer likvärdig livsmedelskontroll i hela landet. Som det ser ut idag har staten helt släppt ansvaret för detta.

Avslutning

Miljö- och byggnadsnämnden motsätter sig utredningens förslag i sin helhet. Vi är inte emot ett förstatligande av princip, men underlaget visar inte att den föreslagna reformen är det mest effektiva eller ändamålsenliga alternativet i dagsläget. Den nuvarande organisationen med kommunala kontrollmyndigheter fyller en bättre funktion för säker mat för kommunens invånare och är ett bättre alternativ för de lokala företagen.

Nämnden anser att arbetet med att reformera kontrollorganisationen i livsmedelskedjan ska fortsätta. En reform behövs för att stärka robusthet och likvärdighet i kontrollkedjan, men detta kan göras genom andra vägar än ett generellt förstatligande, exempelvis genom samverkan mellan kommuner, riktad centralisering inom särskilda branscher samt förstärkt vägledning och rådgivning från Livsmedelsverket.

Den föreslagna tidsplanen till 2028 är orealistisk. Ett gemensamt anläggningsregister måste finnas på plats och vara tekniskt integrerat innan en övergång kan ske. Ikraftträdandet bör därför villkoras till att lokaler, organisation och register är fullt fungerande.

Om förändringen av kontrollorganisationen enligt utredningens förslag ändå genomförs måste reformen föregås av en grundlig planering och tiden för genomförandet förlängas betydligt. Ett förstatligande riskerar att leda till kompetensförlust, minskade samordningsmöjligheter och förlorade intäkter för kommunerna, samtidigt som kostnader för lokaler, IT och fordon kan kvarstå.

Samråd

Förslaget har diskuterats mellan länets kommuner samt med näringslivsavdelningen.

Miljö- och byggkontoret

Mattias Högberg
Förvaltningschef

Linda Åsander
Miljöinspektör

Sändlista:

Regeringskansliet

Skickas till miljö- och byggkontoret som vidareänder till berörda.

Postadress

Timrå kommun

Besöksadress

Köpmangatan 14

Telefon

060-163100